

BISERICA SI SCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 100 Lei
Pe jumătate de an 50 Lei

Apare odată în săptămână: Duminică.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada Eminescu N-rul 18.
Telefon pentru oraș și județ: 266.

Prasnicele Impărătești.

Trei luceferi strălucesc pe cerul bisericii noastre ortodoxe, cari trimit în fiecare an razele lor blânde și line în inimile creștinilor evlavioși. Acești luceferi sunt cele trei mari sărbători sau prasnice sfinte: Nașterea, Invierea Domnului și Pogorârea Duhului Sfânt. Bucurie sfântă și binecuvântare îmbelșugată revarsă aceste sărbători în inimile credincioșilor. La Crăciun la Paști și la Rusalii simte sufletul înțelegător o duioșie sărbătorească, niște fiori deosebiți trec prin inima creștinului pelerin. I-se pare, că trăește în altă lume în sfere mai înalte, au încetat pentru câteva ore grijile lumii și în aceste zile i-se pare a fi de Dumnezeu mai aproape. Urechea lui pare a auzi cântece minunate din altă lume.

Chiar și omul necredincios al cărui scop de pe lumea asta e numai alergarea după avere, a cărui inimă este seacă și la nimic nu se mișcă, are la aceste prasnice sfinte un sentiment de muștrare, niște fiori deosebiți. Pare că i-ar zice cineva: pleacă și tu la biserică! E Crăciunul, sunt Paștile, Rusaliile, prasnice mari și sfinte aducătoare de binecuvântare și fericire.

Când s'a sărbătorit primul Crăciun pe pământ, era noapte. Oamenii dormiau și noaptea trecuse de jumătate, când Dumnezeu cuvântul se pogorâ de pe tronul ceresc și luă trup omenesc din Sfânta Preacurata în ieslea dela Vifleem.

Crăciunul a fost noaptea și cu drept cuvânt! Căci noaptea întunecoasă era atunci pe pământ în inimile și sufletele oamenilor. Noaptea păcatului, noaptea rătăcirii și a necredinței, când foarte puțini muritori cunoșteau pe adevăratul Dumnezeu și mulțimea zăcea în întuneric. Crăciunul era deci noaptea.

Al doilea prasnice Impărătesc, Invierea era în zori de zi. Primele raze de soare auriau vărfurile dealului Golgota când în grădina lui Iosif din Arimatea s-a răsturnat piatra de pe mormânt și Mântuitorul a biruit moartea și a

frânt puterea iadului și întru cântări îngerești a înviat la nouă viață.

Invierea era în zori de zi nu la miezul nopții. Și cu drept cuvânt, căci aurora s'a coborât atunci peste oameni. Jertfa de pe Golgota era îndeplinită și oamenii eliberați din cătușile iadului puteau cânta aliluia. Crăciunul noaptea, Paștile în zorile zilei și Rusaliile ziua. Soarele era sus pe orizont când mulțimea de popor venise la Ierusalim la sărbătoare și pe când poporul mișuna pe stradă, iată un sgomot puternic s'aude și ca o furtună ce vine repede asupra casei unde erau apostolii s'a pogorât Duhul sfânt în limbi de foc asupra lor luminându-le mințile ca să poată grăi și învăța în toate limbile.

Rusaliile în ziua mare și este cu drept. Căci sosise ziua și pentru oameni ca Duhul adevărului să-i lumineze. Apostolii înzestrați cu putere de sus începură a cutreera toată lumea propoveduind ziua Evanghelia lui Hristos. Rusaliile sunt ziua, căn peste trei mii de oameni se botează și cu aceasta puse temelie bisericii creștine.

Sărbătoarea asta se numește Rusalii, dela „Rosalia” o sărbătoare la Romani, care se ținea întru venerarea zinei Flora în luna lui Mai, deci tot cam pe același timp când creștinii sărbău Pogorârea Duhului Sfânt. De aici a rămas obiceiul ca să se împodobească biserică cu flori și cu verdeață în ziua această. Evreii sărbău tot în aceste zile darea legii pe muntele Sinai și împodobeau sinagoga și casele cu flori și cu ramuri, întru aducerea aminte, că legea s'a dat într'o vreme, când lângă munte erau toate în verdeață.

Creștinii, decorând casele și bisericile cu ramuri și cu flori la Rusalii, simbolizează frumusețea spirituală cu care Duhul Sfânt a ornătit biserică creștină.

Între cele 12 sărbători mari ale bisericii să amintim și Înălțarea la cer. Ziua de prăsnuire a acestui eveniment de pe muntele maslinilor, când mântuitorul își încheie viața pă-

măntească. Sf. Augustin ne spune, că creștinii o sărbau cu deosebită pietate.

Impărăteasa Elena edifică pe locul înălțării o biserică. Acolo petreceau creștinii în ziua aceea cu mare pompă. Sărbarea se începea pela miezul nopții și pe munte ardeau o mulțime de lumânări de ceară și candele, așa că se putea crede, că tot muntele era în foc. Creștinii de azi încă ar trebui să țină această sărbătoare cu mai multă evlavie și cu mare fast, ca decorația și încheierea sărbătorilor.

În timpul din urmă trebuie să constatăm, că la orașe prasnicul acesta și-a pierdut caracterul religios și a luat caracter național sărbătorindu-se în aceasta zi și amintirea Eroilor.

Liturghia se isprăvește în biserică mai de vreme și mai de dimineață, fără credincioși numai cu cantorii și mai cu graba. Publicul este ocupat cu parada. Sfântul Ioan Chrisostom nu știa ce ar zice la aceasta.

Ilie Hociotă.
protopop militar.

* Vasile Goldiș.

Dr. Teodor P. Păcescu doctor al facultății teologice din București și doctor în filozofie dela universitatea din Lipsca, publică în „*Noua Revistă Bisericească*” despre noul ministru al cultelor, următorul articol judicios:

Ministerul Cultelor și Artelor dela înființarea lui, în 1920, a fost un minister fericit. A avut parte de oameni doriți de biserică. Cel dintâi ministru al Cultelor, D-l Octavian Goga, prin naționalismul său creștin neafăcut, care a tăiat brozde adânci în sufletul națiunii române, a urzit legea de unificare bisericească, apoi a urmat D. Constantin Banu, un om foarte inteligent, orator plăcut care a dus mai departe urzeala acestei legi. După D-sa a venit ca ministru al Cultelor D-l A. Lapedatu, cel ce a țesut și tăiat pânza legiurii bisericești, cu fericit succes, lăsând în urmă-i o foarte bogată activitate de legislație bisericească, datorită nu atât împrejurărilor, cât mai ales spiritului D-sale de istoric imparțial și împăciuitoare, dar de o tenacitate neînvinsă în urmărirea înfăptuirii gândurilor sale.

Al patrulea ministru al Cultelor este D-l Vasile Goldiș.

D-sa are misiunea de a consolida legiurii de unificare administrativă a bisericii române ortodoxe, unificarea la care au contribuit, cu merite egale miniștrii predecesori, fiecare punând la contribuție autoritatea, temperamentul și cunoștințele sale.

D-l Ministru V. Goldiș are acum o altă misiune.

Aceia de a îndruma preoțimea țării, în cadrul noului așezământ al legiurii bisericești, spre o activitate de aprofundare a creștinismului, adică să o direcționeze și să o sprijine la lucru în ogrorul curat creștin și în halaa celui mai înalt patriotism.

Opera aceasta este mai grea decât opera legislativă, căci ea trebuie să creeze dispoziții sufletești și datorii de conștiință, adică legi morale.

Statul pretinde clerului să fie agent de educație morală și națională, cu o responsabilitate mai înaltă decât a oricărui alt factor de cultură.

A direcționa preoțimea ortodoxă a țării spre aceste ținte însemnează a pune începutul fazei a doua, complectatoare, a legiurii bisericești, căci în biserică pe lângă o lege pe hârtie, trebuie și o lege în suflete.

D-l Ministru Vasile Goldiș, prin trecutul D-sale, prin temperamentul D-sale, prin marile idealuri naționale și bisericești ortodoxe de care este însuflețit și călăuzit, are chemarea și sorții de izbândă în această imperioasă datorie.

D-sa, ca asesor consistorial în Arad, n'a îndeplinit, acolo, funcțiunile de cancelarie, pe care putea să le facă și alte personalități mai restrânse, ci a stat acolo — în acel post de veghe culturală și națională, — ca să direcționeze și alimenteze toată activitatea și puterea bisericii ortodoxe ardeleni în lupta ei istorică, de a ține la înălțime conștiința națională a românimii de peste Carpați.

Din postul de asesor D-l Vasile Goldiș conducea prin biserică viața națională a fraților aflați sub jug milenar — până ce, venind plinrea vremii, D-l Goldiș a sfărâmat lanțurile robiei politice, aruncându-le jos — și, ținând în mână la Alba-Iulia, în 18 Noembrie 1918, steagul tricolor al unirii fraților români, D-sa a ceit proclamația de unire a Ardealului cu patria mamă.

În postul de ministru al Cultelor D-l Vasile Goldiș are, cum am zis, aceiaș chemare sfântă: Să direcționeze, să însufletească și să sprijine întreaga biserică ortodoxă română în fireasca ei misiune de educatoare creștină a poporului și de păstrătoare a tradițiilor și idealurilor istorice.

T. P. Păcescu.

Din viața sufletească a satelor.

De Dr. Gheorghe Stoian.

Traversând cu atențiune satele noastre din Țara Carașului — sate cari economiceste și culturalmente sunt socotite ca adevărate perle ale românismului — vom întilni curioase frământări sufletești în rândurile masselor; o fermentare lentă a spiritelor, care ici-colea ridică la suprafață din pătura simplă a țărânilor caractere impunătoare prin apariția cărora aici în mijlocul nostru se adevăresc vorbele poetului Goga: „Străbunii'n noi învecl nu vor să moară”. O luptă tă-

cută, sufletească, o luptă de idei și de principii se desfășoară de un timp încoaci dealungul satelor, iar fortăreața în jurul căreia se ciocnesc două tabere potrivnice este bătrâna noastră Biserică. Deoparte vedem massa viguroasă și covârșitoare a sufletului românesc străbun conservator, făcând brâu strîns în jurul bisericii fiecărui sat și lipindu-se cu o deosebită dragoste de datinile învechite ale acestui arhaic lăcaș cu rădăcinile adânc slobozite în gila acestor plaiuri, respingând instinctiv și cu un devotament înălțător atacurile îndreptate din tabăra potrivnică a baptiștilor. Rândurile combatanților baptiști sunt foarte rari, dar cu atât mai îndărjite, iar componentul lor este în mare parte un element care colindase prin țări străine, îndeosebi în lumea nouă (America) întru căutarea existenței. Plante răsărite aici la noi, dar sădite vremelnic dincolo de Oceanuri și crescute în chimă și spiritul unei alte lumi, uitând acolo viața patriarhală, care aici la noi s'a cristalizat de veacuri în jurul bisericii naționale a Românilor de pretutindeni. În căutarea lor după un razim, după o mângăere sufletească, fără de care n'au putut trăi nici dincolo de apele Pacificului, aleaseră câte una din sectele dominante ale țărilor de acolo, secte cu un caracter pur internațional, ca și întreaga înfățișare a acelor știuturi, față de naționalismul vădit al bisericii, din legăturile căreia s'au descoplat. Dar amintirile din copilărie, legăturile de sânge, mormintele rămase ai ei, l-a atras cu o putere elementară iarăși spre vetrele lor părăsite, după-ce prin agoniseala lor de acolo își asiguraseră traiul vieții, în țara lor de unde plecaseră cu decenii mai înainte. Și acum așezându-se la gospodăriile lor reconstruite, îi vedem iarăși în mijlocul nostru, dar vraja acelor secte îi luase în stăpânire, și glasul chemător al bisericii străbune este înăbușit de ideile infiltrate într'înși în țara dolarilor. Și cu sâr-guința, tenacitatea și coherința cu care se deprinse-seră prin uzinele colosale d'acolo, acum la noi acasă, un mănunchi de oameni ridică cu febrilitate case noi de rugăciune, în stilul celor din lumea nouă, explicând evanghelia lui Hristos în sensul lor și preamărind la fiecare pas pe Domnul în melodiile unor compozitori ca H. R. Palmer, Granahan, Walfisch, P. Bliss ș. a. Apariția lor n'a putut să rămână izolată, fără a produce o ferve, un clocot, în marea massă a sufletului autohton, când nouile idei atacă cu vehemență axa în jurul căreia se cristalizase de veacuri acest neam. Și întreagă biserică lui Hristos — comunitatea sufletească a credincioșilor — în structura ei milenară simți atacul nouilor învățături, cari începuseră a izbi cu vehemență în Biserică neamului românesc. Se deslănțuesc dezbateri furtunoase, dogme se atacă și se apără într'o naivitate înălțătoare și intuitivă; apărări calde se amestecă printre atacurile îndrăznețe ale celor noui veniți. O adevărată furtună religioasă bântue în aceste sate pur românești. Iar în vilttoarea luptelor, apare ici-colea, ilcărind în adevărata lui măreție

sufletul curat al neamului, care ne urmărește la tot pasul ca o binecuvîntare cerească. Și siluetele vechilor voievozi, apărători ai credinței strămoșești, reapar ca o tărăzie arătare printre căsuțele satelor noastre.

Precum găsim dăniși pe vremuri — când biserică, și prin ea neamul se zbătea sub apăsarea semilunei — o adevărată mângăere prin a ridica mănăstiri, cari pelângă înjghebară stilului românesc erau tot atâtea vestitoare ale creștinismului ortodox: asemenea fenomene vedem repetându-se și în părțile noastre, deși în proporții mai mici — întrucât înțeleptele acum mai mic e și pericolul care amenință — iar cîntorul numărându-se dintre țărani simpli ai plaiurilor noastre.

Cântărețul de strană al bisericii gr. ortodoxe Ion Lazăr din comuna Ildie este acel cîntor, care prin devotamentul și alpierea lui față de legea străbună îmi învocasă în memorie măreția apusă a marilor apărători de credințe. Cărturar ca vază în comună, acest Ion Lazăr a fost adânc rănit sufletește prin pierderea unuia dintre feciori lui pe câmpul de luptă, însă inima lui sângerândă găsea o mângăere creștinească preamărind în cântece cucernice pe Atotputernicul de sus. Izvorul limpede al credinței sale îl turburase curând o nouă împr. jurare. În fața căsuței bătrânului cantor bisericesc era un intravilan gol. În acest teren, cuspărat de aderenți nouilor învățături, în scurtă vreme se ridică noua casă de rugăciuni a Baptiștilor. Și cântecele neoblichuite ce răsunau acolo străbat zilnic în căsuța lui Ion Lazăr, turburând echilibrul sufletesc al cântărețului de priceșue și tropare. Într'o dimineață, însă, o idee nouă îi înseninase întreaga ființă. Plecă de-acasă, cumpără dela comuna politică o parte din terenul liber al drumului public ce formează o mică piață lângă noua zidit lăcaș. Și la o distanță de un pas dela noua casă de rugăciuni Ion Lazăr ridică o cruce puternică de granit, ocolindu-o cu un zid masiv, jertfînd din sărăcia lui 1000 Lei pentru această cruce cu următoarea inscripție aurită, gravată pe soclu, la picioarele Mântuitorului crucificat:

„Apost. Pavel către Corinteni I. c. 1. s. 18. *Cuvântul Crucii celor peritori nebunie este, iară nouă celorce ne mântuim, puterea lui D-zeu este*“.

Aceste vorbe din Scriptură au să grăiască în numele lui Ion Lazăr și în numele bătrânei sale biserici, în locul altor dezbateri înfăcărute, către toți trecători, ca un răspuns nouilor melodii cari îi turburaseră pe o clipă credința. Iar mâile sângerânde ale Mântuitorului de pe crucifix se înting în suprema lui durere ca pentru îmbrățișarea tuturor fiilor cari se zbat în căutarea adevăratei mântuiri.

Credința neșovăitoare a țăranului Ion Lazăr din Ildie și jertfa lui pentru apărarea credinței strămoșești m'a emoționat adânc. Am plecat din fața locului cu convingerea, că neamul, care are în rândurile țăranimei sale o credință atât de tare gata la orice sacrificiu pentru apărarea ei, poate privi cu nădejde la ziua de mâine.

Adunarea eparhială.

Sedința II.

S'a ținut la 3 Mai 1926 orele 10 a. m.

Președinte: Prea Sf. Sa Dl Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa. Notar: Dr. Ioan Jucu.

Nr. 9. Se citește procesul-verbal al șed. I, și se verifică.

Nr. 10. Prezidiul prezintă cererile de concediu ale deputaților: Vasile Goldiș, Procopiu Givulescu și Dr. Aurel Grozda pentru întreaga durată a sesiunii sinodale, a deputatului Fabriciu Manuilă pentru trei zile și a deputatului Vichente Petru pentru 2 zile.

Concediile cerute se acordă.

Nr. 11. Neprezentându-se la sesiunea actuală deputații Dr. Iustin Marșieu și Dr. Iuliu Coste, membrii ai comisiei verificatoare, precum și deputații Procopiu Givulescu, Dr. Mihai Mărcuș și Dr. Lucian Georghevici, membrii ai comisiei epitropești și în fine deputații Dr. Iuliu Ionescu și Dr. Ioan Groza, membrii ai comisiei bugetare,

Adunarea eparhială completează pentru actuala sesiune, comisiunea verificatoare cu deputații Dr. Antoniu Ardelean și Dr. Iustin Miron; comisiunea epitropească cu deputații I. P. C. părintele Arhimandrit Policarp Morușca, Pavel Dârlea și Ionel Mocioni și în fine comisiunea bugetară, cu deputații Dr. Aurel Dămian și Ioan Chera.

Nr. 12. Urmează la ordinea zilei comisia bisericească. Raportorul Dr. Teodor Băluța citește raportul general Nr. 1326/926 al Consiliului eparhial ort. rom. din Arad, ca secție administrativă bisericească despre activitatea sa în cursul anului 1925.

La propunerea comisiei,

Raportul se ia în general la cunoștință și se dispune tipărirea lui, ca anex, la procesul-verbal.

Nr. 13. În dezbaterile speciale la punctul 9 în chestiunea conviețuirilor nelegiuite, la propunerea comisiei,

Adunarea eparhială decide: Să fie recercate Prefecturile județene din cuprinsul Eparhiei Aradului, ca acolo unde s'ar mai încassa și azi diferite taxe la cazurile încheierii căsătoriei civile, ori la cazurile de naștere ori de moarte, să fie sistate.

Consiliul eparhial să intervină la înaltul guvern, ca văduvele de război, chiar și în caz de recăsătorire, să nu li se sisteze ajutorul vidual, căci pierderea penzii viduale în caz de recăsătorire, contribuie în măsură destul de mare la înmulțirea conviețuirilor nelegiuite.

Consiliul eparhial să ia măsuri viguroase pentru a preveni conviețuirile nelegiuite între persoanele sub vârsta fixată în legea pentru căsătoriile civile.

Nr. 14. La punctul 15 lit. a) privitor la conscrierea poporului, la propunerea comisiei,

Adunarea eparhială îndatorează preoțimea, ca până la finea anului 1926 să facă o nouă numărare

a credincioșilor și amăsurat rezultatului să îndrepte și să întregească conscrierea poporului.

Nr. 15. La punctul 15, lit. b) referitor la îndatoririle membrilor tuturor corporațiilor bisericești, după o discuție temeinică, la care au luat parte deputații: Dr. Sever Ispravnic, Mihai Păcățian, I. C. S. Policarp Morușca, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Dr. Ștefan Cioroian, Pavel Dârlea, George Pleș, Dr. Ioan Jucu și Ionel Mocioni, în urma indicațiilor date de P. Sf. Sa Dl Episcop Dr. Grigorie Gh. Comșa,

Adunarea eparhială decide: se invită Consiliul eparhial să ia măsurile ce le va crede de cuviință, pentruca membrii tuturor corporațiilor bisericești să fie pildă de urmat în ce privește cercetarea sf. biserică și împărțirea cu sf. Taine.

Nr. 16. La punctul 15 lit. c) la propunerea comisiei

Adunarea eparhială decide: se invită Consiliul eparhial să intervină la Guvernul țării pentru recunoașterea dreptului de proprietate a comunelor bisericești asupra edificilor confesionale statificate, ca să poată fi decretate de case parohiale eventual statul să despăgubească comunele bisericești după prețul curent, ca din banii încuși să se poată edifica case parohiale și în fine înaltul guvern să dea material lemnos din pădurile statului, comunelor, cari se adresează cu cereri în scopul zidirii caselor parohiale.

Nr. 17. La punctul 15, lit. d) la propunerea comisiei

Adunarea eparhială decide: Acolo, unde preotul nu are sesie parohială, să i-se incuviințeze o urcare de salar de 80% dela salarul de bază și gradatie și 20% relut de cortel.

Nr. 18. La punctul 15 lit. e) în chestiunea facerii din nou a examenului de calificare preoțescă, după o discuție mai lungă la care iau parte mai mulți deputați,

Adunarea eparhială decide: Absolvenții de teologie cari în curs de 3 ani nu ocupă parohie sau altă funcție bisericească trebuie să facă un examen Canonic și nu din nou examenul de calificare preoțescă. Această îndatorire obligă și pe preoții cari leșind din serviciul bisericesc, au intrat în serviciul statului sau ocupă alte funcții, întrucât în întretimp nu vor fi lipsiți de toate atribuțiile preoțești.

Nr. 19. La punctul 7 referitor la activitatea pastorală a preoțimei, I. Pr. C. S. părintele arhimandrit Policarp Morușca propune, iar

Adunarea eparhială decide: Se invită Consiliul eparhial să reinvie îndatorirea preoțimei de a catehiza pe nupturienți în intervalul dela încheierea „bunei învolri” până la cununie cu scop de împedea încheierea ușuratică a căsătoriilor care dă pricină de trai fără tihnă și la dese divorțuri. Preotul care îndeplinește slujba sf. cununii va cere părții care nu aparține jurisdicției sale certificat despre catehizare prin preotul său; în tot cazul însă va ține cu amândoi mirii mai înainte de cununie un fel de examen asupra pregătirii sufletești și religioase a tinerilor pentru primirea sf. Taine căreia se cade să-i premeargă sf. mărturisire și cuminecare.

Nr. 20. Se citește raportul special al P. Sf. Sale Domnului Episcop Nr. 1868/926 despre vizitațiile canonice. La propunerea comisiunii,

Adunarea eparhială, pe lângă exprimarea mulțumirei și recunoștinței sale îl la cu plăcere la cunoștință.

Nr. 21. Urmează raportul special Nr. 4078/1925 despre organizarea învățământului la Institutul teologic. La propunerea comisiunii,

Adunarea eparhială încuviințează să se aplice în mod provizor concluzul normativ al Consiliului eparhial invitând din nou Consiliul eparhial ca conform concluzului Nr. 40 al adunării eparhiale din anul 1925 să studieze chestiunea ridicării Institutului teologic la rangul de Academie Teologică având a raporta despre rezultatele obținute în viitoarea sesiune a adunării eparhiale.

Nr. 22. Regulamentul provizor pentru examenul preoțesc de promovare Nr. 915/926, la propunerea comisiunii.

Se aprobă, omițând alineatul 2 din Art. 16 și se va pune în aplicare după ridicarea la valoare a acestui concluz.

Nr. 23. Constatându-se ca din comisia organizatoare lipsesc unii membrii, la propunerea I. P. C. Sale părintelui arhimandrit Policarp Morușca.

Adunarea eparhială completează pentru actuala sesiune, comisiunea organizatoare cu deputații Dr. Teodor Burda și Dr. Antoniu Ardelean.

Exhaurindu-se ordinea de zi, ședința se ridică la ora 1 $\frac{1}{2}$ p. m. fixându-se ședința proximă în aceeași zi pe orele 4 p. m.

Acest proces-verbal s'a citit și verificat în ședința IV.-a din 4 Maiu a. c.

Dr. Grigorie Gh. Comșa,
Episcop-președinte.

Dr. Ioan Jucu,
notar.

Biserica Activă II: Filosofia

de Prof. Caius Turicu.

(Continuare.)

Intellectualismul se născu din școala eleaică și se desăvârși prin clasicul Platon, care susținu categoric că cunoașterea se poate naște numai după ce icoana simțuală s'a eliberat de orice materie. În filozofia modernă sunt intelectualiști Descartes (cogito ergo sum) Kant (mintea este legiuitorul naturii) și îndeosebi urmașii lui: Hegel, Fichte și Schelling cari pun rațiunea ca creatoare a naturii externe. Intellectualismului se datorește de altcum scoaterea la lumină a unor probleme de mare valoare ca d. ex. problema despre substanță și atributele ei.

Din intellectualism s'a dezvoltat o nouă concep-

ție cunoscută sub numele de *misticism*, care susține că adevărata cunoaștere o poate găsi sufletul eliberat complet de orice materie. Misticismul s'a menținut paralel cu cultul religios, de aceea îl găsim chiar în epoca mistico-religioasă. Cultul lui Orfeu (sec. VI n. cr.) și școala lui Pitagoras sunt primele manifestări ale misticismului. La disciplină filozofică se ridică abia în sec. I d. Cr. în școlile neopitagoreice și neoplatonice având ca reprezentant pe filozoful Plotin (205 - 270). În evul mediu se ivește în mistica creștină a *Măestrului Eckhardt*, *Berthold v. Regensburg* și îndeosebi la *Jacob Böhme*. În filozofia modernă se ivi sub o nouă numire: *Spiritizm*.

Față de aceste doctrine filozofia actuală a adaptat *teoria genetică și biologică* a cunoașterii, care îmbrățișează partea *subiectivă* a cunoașterii, arătându-i componentele ei apoi nașterea și dezvoltarea acestora lăsând la o parte *obiectul* cunoașterii, care trebuie să fie îmbrățișat de a doua disciplină a filozofiei cunoașterii; știința care se ocupă de existență: ontologia sau metafizica.

2. Ontologia sau metafizica.

Cuvântul „metafizică” îl avem dela primul sistematizator al filozofiei și a disciplinelor ei, clasicul Aristotel, care cu acest cuvânt a botezat știința care se ocupă cu ceea ce se petrece *după fizică*, dincolo de datele simțurilor. Până când fizica aristotelică îmbrățișează fenomenele ce se petrec în lumea externă și în cea internă, cari atât în conținutul cât și în forma lor cad sub simțuri, „metafizica” lui trată despre cauzele fenomenelor și formelor, cari stau mai presus de simțuri. Poate chiar acest motiv l-a determinat să o numească „prima filozofie”. Metafizica aristotelică în decursul evului mediu a primit o largă amplificare prin stăruințele filozofilor scolastici. Dintre întrebările pe cari le pune și rezolvă trebuie să amintim următoarele: Care este cauza fenomenelor externe? Natura. Ce este natura? Care e cauza fenomenelor sufletești? Sufletul. Ce este acesta? Care e cauza fenomenelor vitale? Viața. Ce este ea? Care este cauza tuturor fenomenelor și formelor? Dumnezeu. Ce este Dzeu? Tot atâtea întrebări la cari răspunsuri nu se pot da pe baza experienței, ci din concepții personale, cari însă pot primi un caracter universal.

În filozofia modernă întrebările metafizice scolastice s'au contopit într-o disciplină ce tratează despre *existență* (grec.: *τὸ ὄν*) de unde a și primit apoi numirea de *Ontologie*: Știința despre existență. Ca disciplină s'a atașat filozofiei cunoașterii, cu care este într-o strânsă legătură. Ca obiect are *existența reală și însușirile ei*. Are să răspundă mai întâiu la întrebarea dacă există ceva ca *realitate obiectivă*. Din această întrebare decurg alte două: a) *în ce constă natura realității* și b) *cum ni se prezintă realitatea ca totalitate*. Aceste două întrebări ne duc la cele două probleme ale ontologiei: a) problema strict ontologică și b) problema cosmologico-teologică.

a) Problema ontologică.

Intrebarea noetică, — ce suntem în stare să cunoaștem, — ne duce nemijlocit la problema ontologică: ce există, adică ce este esența realității. Ca întrebare filozofică problema ontologică s'a pus nainte celei noetice. Eră doar și firesc, deoarece despre natura realității se interesează și acela care n'a depășit încă de pe terenul realizmului naiv, până când problema noetică agită o minte disciplinată filozoficește.

Mintea nefilozofătoare la întrebarea *că ce este realitatea*, răspunde: tot ce mă înconjoară, obiectele pe care le văd, le pipăi, sunetele ce le aud etc. Ca urmare acestui fel de a judeca, existența ar fi mulțimea neorânduită a lucrurilor din lumea externă. Nainte de orice [speculațiune filozofică, oricât de naiv s'ar gândi cineva, observă deosebirea între lucrurile *cu viață* și cele *fără viață*, între corpuri însuflețite și neînsuflețite. Cele dintâiu trebuie să aibă în ele *ceva*, ce nu părăsește corpul decât prin moarte. Pe acest *ceva* mintea omenească dintr'un început l-a închipuit ca o ființă imaterială, suprasimțuală, separată de corpul supus nimicirii. Această existență vecinică s'a numit cu cuvântul: *suflet*.

Nu este limbă pe suprafața pământului care să nu aibă un cuvânt pentru însemnarea noțiunii de suflet, fapt ce donotă că toate popoarele îi atribuiesc acestuia *existență reală*. Credința în suflet, după cum ne dovedesc cercetările noi istorice și etnografice, este generală la toate popoarele de pe globul pământesc.

Așadar toate neamurile pământului, pe o treaptă oarecare a filozofării, existența o împart în imperiul corpurilor neînsuflețite și în acela al sufletelor. Această concepție în ontologie poartă numirea de *dualism originar sau naiv*.

Speculația filozofică nu se mulțumește cu această concepție vagă. Pornită din simțul necesității unei concepții unitare și din cel al unității conștiinței proprii, caută a da o explicație existenței dintr'un *singur* principiu. Această concepție în ontologie se numește *monism* (*μόνος* = singur) și după atitudinea ce o ia față de conținutul existenței, declarându-l pe acesta ca materie ori ca spirit, primește atributul de *materialist* ori *spiritualist*, iar după modul cum susține existența în manifestarea ei se ramifică în *monism substanțial* și *energiat*.

În cele ce urmează vom trata aceste specii ale concepției moniste, rămânând apoi a ne da seamă și despre concepția dualistă emancipată.

Va urma.

Familie distinsă primește doi băieți de școală cu întreagă proviziune dela 1 Septembrie a. c. Adresa la Administrația foil.

—□—

2—3

Nr. 2347—926.

Comunicat.

Ministerul Cultelor și Artelor cu No. 23.249—926 din 1 Iunie a. c. ne comunică, că conform adresei No. 34.772/D. G./926 a Direcțiunii Generale a C. F. R; toate carnetele de indentitate ale funcționarilor publici și membrilor lor de familie se prelungesc până la noui dispozițiuni fără nici o viză pe anul în curs; de asemenea se pot emite carnetele de indentitate din nou pentru funcționarii noi numiți în aceiași condițiune.

Ceace o aducem la cunoștința Cucernicilor preoți spre știre și orientare.

Arad, 4 Iunie 1926.

(ss) *Dr. Grigorie Gh. Comșa*

Episcop.

INFORMAȚIUNI.

Sfințirea de biserică. Duminecă în 13 Iunie a. c. P. S. Sa părintele Episcop Grigorie va sfinți biserica nouă din Căpruța tractul Radna, iar după masă va vizita unele comune din apropiere.

D-l Nichifor Crainic, secretar general al Ministerului Cultelor și Artelor, numit în acest post înalt, nu din considerațiuni politice nu ca recompensă pentru activitate electorală, pe pe temeiul propriei D-sale valori recunoscută de dnul Ministru V. Goldiș, ne aduce zorile unor frumoase speranțe pentru biserica ortodoxă.

D. Nichifor Crainic este teologul Ion Dobre, studentul eminent, mai târziu scriitorul bisericesc cu profunzime de cugetare creștină, cu formă de expunere literară de o frumusețe neajunsă de alți teologi.

D. Nichifor Crainic a făcut la Viena serioase studii în domeniul filozofiei. D-sa este literat cu multă vază, cu nota caracteristică a infiltrării religiozității în creațiunile poetice.

Concepția bisericească a D-lui Nichifor Crainic tinde către o ridicare a bisericii în sferă cât mai înalte de autodeterminare administrativă, de spiritualizare și de universalitate. D-sa va fi un prețios colaborator al D-lui ministru Vasile Goldiș.

Noul parlament. Este compus din 292 deputați guvernamentali, 67 naționali-tărăniști, 16 liberali și 10 cuziști. Parlamentul este convocat pe data de 25 Iunie a. c.

† Nicolae Mladin. A murit un om de omenie. Primul Subprefect al județului nostru, ajuns sub era românească, s'a dus și el lăsând regrete sincere, căci Nicolae Mladin n'a fost un funcționar de tarabă, ci prototipul slujbașului care și-a pus sufletul și idealul în serviciul oficiului, pe care l-a ținut la demnitatea ce impune respect și iubire. A fost înmormântat Luni în 7 Iunie a. c. în cimiterul de sus al orașului Arad. Odihnească în pace, iar dragostea lui de neam și patrie, să servească ca pildă celor ce-l dețin locul în funcțiune.

Luni în 17 Maiu s'a stins făclia, care de 42 ani a răspândit lumină în comuna noastră Bodești (Rădești) învățătorul Nicolae Boșcaiu care 42 ani a stat neclintit la postul său împlinindu-și datorința până la ultima suflare în școală și la biserică. Jalea și întristarea se sălășluia în inimile credincioșilor noștri cari au alergat cu mic cu mare să-l petreacă la mormânt. Chiar și din comunele învecinate și mai îndepărtate au grăbit credincioșii ca să-i dea ultima cinste. Învățători tovarășii săi de muncă s'au prezentat la număr frumos la înmormântarea vechiului și iubitului lor președinte și în fruntea revizorului cl. II-a M. Vidu. preoțimea a fost reprezentată prin 9 preoți în frunte cu protopopul tractual dl Florea Roxin, Iuliu Bodea, Avram Giurgiu, Ioan Popovici, Nicolae Toma, Ioan Bogdan, Vasilie Drincu, Aurel Ianuțași și Traian Vranțiu cari au celebrat serviciul funebru. În biserică dl protopop scotând la iveală îndeosebi, cinstea și dragostea de muncă a răposatului și adâncul sentiment religios de care a fost pătruns. La mormânt a vorbit dl Inspector Iosif Moldovan asemănând pe răposatul cu dreptul lov. Și o asemănare mai potrivită nici că să mai putea, căci dânsul a avut să îndure loviturile sorții ca puțin alții, a fost persecutat de stăpânirea de pe vremuri, dar asemenea lui lov nici când nu a cârtit. Arată că dânsul ca autor de abecedare a luminat sufletele tinere departe de hotarele comunei sale. Amintește o scenă pe care nici când nu o va putea uita. Era o delegație de învățători la metropolitul Meșianu. Ministerul Aponyi ceruse ca metropolitul să sfătuiască pe învățători să se învolască a fi unelte de maghiarizare, căci vor avea salarizare frumoasă și răposatul a rostit cuvintele cari pe ori ce Român îl umple de mândrie:

„...Mai bine vom lua straița de cerșitor....

Il deplâng: văduva și patru fil nemângăiați.

Odihnească în pacer!

Donațiune. Comerciantul Ioan Filimon din Arad a donat 2000 lei pentru elevii săraci dela Seminarul ort. rom. Loc. Această sumă s'a distribuit elevilor: Marius Țucra student în teologie curs I. și lui Gh. Handra student cl. VI. normală.

Bunul Dumnezeu să răsplătească din izvorul bunătăților sale gestul creștinesc al comerciantului nostru Ioan Filimon.

„Fondul de propagandă religioasă“

Colectă dela comuna bisericească Lapusin Lei	60.—
Colecta dela comuna bis. Cenadul-mare	4780.—
Colecta preotului Ioan Rusu din Parța	300.—
Comuna bisericească Ceneteaz	1093.55.—
Comuna bisericească Pesac	5465.—
Comuna bisericească Sânicolaul-mic	3870.—
Iosif Goanță în Topolovăț	150.—
Comuna bisericească Târgoviște	130.—
Dl. sinodal N. N.	4000.—
Preotul Gherasim Andru Sarcia rom.	500.—
I. P. C. Sa arhimandritul Policarp Morusca	1200.—
Prințaria orașului Arad	2000.—
Sabin Stefea prof. de religie Arad	500.—
Comuna bisericească Macea	400.—
Coleta preotului L. Mihailovici	700.—
Coleta prefecturii din Arad	9530.—
Colectă dela comuna bis. Igrăș	3410.—
Colectă dela com. bis. Nerău	4560.—
Comuna bis. Bodești	100.—
Comuna bis. Sănanđrel.	500.—
Funcționarii plasei Spineni	950.—
Colectă dela Covăsinț	1341.—

BIBLIOGRAFIE.

St. Meteș: *Păstori ardeleni în principatele române.* (Biblioteca „Semănătorul“ No. 111—113 Arad). Prețul Lei 15.

Domnul Ștefan Meteș, membru corespondent al Academiei Române, e un pasionat cercetător al trecutului românesc. Din arhive prăfoase, din bibliotecă uitată, dl Șt. Meteș a scos la lumină date de preț pentru luminaarea trecutului românesc din Ardeal și de aiurea. Volumul „Păstori ardeleni în principatele române“ e rodul unor studii îndelungate și migăloase. Cu ajutorul acestei cărți putem face o instructivă și înduioșetoare excursie dealungul pământului locuit de români, în cursul veacurilor.

Volumul acesta al d-lui Șt. Meteș nu trebuie să lipsească din casa nici-unui intelectual român.

O. Ghibu: *Cu gândul la Basarabia.* (Biblioteca „Semănătorul“, No. 146—147, Arad). Prețul 15 Lei.

Volumul acesta al d-lui prof. universitar Onisifor Ghibu cuprinde date interesante privitor la pregătirea desrobirii Basarabiei și a unirii ei cu România.

Il recomandăm cu toată căldura, publicului nostru și mai ales tineretului școlar.

Broșurile bibliotecii

„IA ȘI CITEȘTE“

No. 1. Primul omor, de Pr. I. Pop. Mălăești.	3.—
No. 2. Viorica, de Pr. N. Runceanu.	1.—
No. 3. Două vieți, prelucrare după Marta Friede.	3.—
No. 4. Rătăciții, povestire de Rădulescu-Niger.	5.—
No. 5. Moș Gheorghe, de Priam.	3.—
No. 6. „Un dar de Crăciun“, prelucrare de D. C.	3.—
No. 7. „Dureri alinate“, prelucrare de Pr. I. Florescu-Dâmbovița.	3.—
No. 8. Iubire de mamă, de Priam.	3.—
No. 9. Jurământul, de I. Dragoslav.	3.—
No. 10. Clobănașul, prelucrare de D. C.	1.—

- No. 11. Cea din urmă spovedanie. 3.—
 No. 12. Viața Mântuitorului, de Pr. I. Mihălescu.. 3.—
 No. 13. Doi bătrâni, povestire după Tolstol de Pr. P. G. Bedreag. 3.—
 No. 14. Moș Neagu, de I. C. Visarion. 3.—
 No. 15. Explicarea Sf. Liturghii, de Pr. I. Mihălescu. 3.—
 No. 16. Perna fermecată. 1.—
 No. 17. Din viața Sfântului Nicolae, de Pr. Gr. Criveanu. 3.—
 No. 18. Fiul pierdut, de Priam. 3.—
 No. 19. Cel trei osândiți, de Aurelian Ionescu, inginer. 2.—
 No. 20. Coliba indiană, de Pr. I. Mihălescu. 2.—
 No. 21. Două ceasuri fercite, de Ieromonahul Damian Stănoiu. 1.50
 No. 22. Jerfele iubirii, de Pr. Manea Popescu 2.—
 No. 23. Sgârțitul, de Pr. M. Măriceanu 2.—
 No. 24. Viața Sf. Hristofor, de Aurelian Ionescu, inginer. 3.—
 No. 25—26. Școala Vieții, o istorioară pentru tinerime, de un creștin. 4.—

Suplimente:

- No. 1—5. Catehismul creștinului ortodox, de Pr. I. Mihălescu. 5.—
 No. 6. Tâlcuirea Evangheliilor și Apostolului din I și II zi de Paști și Dumineca Tomel 2.—
 No. 7. Evangheliile și Apostolul din Dumineca III și IV după Paști. 2.—
 No. 8—10. Idem din Dumineca 5, 6 și a 7-a după Paști. 4.—
 Aceste broșuri se dau cu 20 la sută rabat și transport.
 Luate direct dela depozit, se dă 25 la sută rabat.
 Mal sunt de vânzare:
 „Drumul Crucii“, 7 lei; Morala și Alcoolul, 6 lei; Alcoolism și Creștinism, 7 lei; Cuvântările Sf. Efrem Sirul, format mare, 125 lei.

Concurs repeșit.

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. II. a Prunișor (Chertiș) se publică concurs cu termen de 30 zile.

Beneficiu 1. Sesele parohiale întregite la 32 jugh. 2. Casă parohială cu supraedificate. 3. Bir și stole legale.

Impozitele către stat și comună de după beneficiu, le va soluși alesul.

Catehizarea la 2 școli și cuvântările în sf. biserică sunt deobligatoare.

Dacă nu s'ar afla nici un concurent cu calificare de cl. II. pot fi candidați și aleși și concurenți cu calificare de clasa a treia.

Cererea de concurs adresată către Comitetul parohial din Prunișor este a se înainta oficiului protopresbiteral din Buteni. Reflectanții din alte dieceze accluda la petiție și dovadă despre învoirea P. S. Sale Episcopului nostru diecezan pentru a putea recurge la aceasta parohie.

Ord. cons. 1942/926.

F. Roxin protopop.

Licitație minuendă.

Comuna bisericească Brad, protopresbiteratul Zarand, jud. Hunedoara dă pe calea licitațiunii publice minuendă zidirea bisericii, afară de turn, pe ziua de, Duminecă 20 lună 7926, orb 11 în localul Internatului de băeți din Brad, pelângă următoarele condițiuni:

1. Prețul exclamării 1.000.000 Lei.

2. Doritorii de întreprindere vor depune înainte de începerea licitației un vadiu de 10%, din prețul strigării în bani gata, sau în alte hârtii de valoare acceptabilă. Vadiul aceluia, căruia i-se va încredința întreprinderea, i-se va extrada numai după colaudare, iar celorlalți licitanți îndată după terminarea licitației.

3. Comitetul parohial își rezervă dreptul de-a încredința cu executarea lucrării pe acela dintre minus oferenți, care va prezenta mai multă garanță de soliditate.

4. Planul aprobat de P. V. consistor sub Nr. 3818 din 29 Aprilie a. c. se poate vedea la oficiul parohial din Brad.

5. Participanților la licitație nu se licuidează spese.

Preș. Comitetului parohial,
Andron Bogdan.

A v i z.

Se aduce la cunoștința On. public, autorităților publice și autorităților bisericești, că am deschis un birou de

„ARCHITECTURĂ ȘI CONSTRUCȚIUNI“

Instalat visa-vis de gara CFR. Arad.

Executăm tot felul de planuri și devize pentru locuințe, școli și biserici și alte lucruri cari aparțin arhitecturii, totodată și întreprindem orice lucrări de această ramură.

Cu stimă:

DAN ȘI DRECIN,

Birou de Arhitectură și Construcțiuni.

A v i z.

Cu onoare aduc la cunoștință onorabilului public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Românului Nr. 7, am deschis un birou tehnic de arhitectură; construiesc orice planuri de casă, școli și biserici împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de totfelul de lucrări de zidiri și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
arhitect.

Redactor responsabil: SIMION STANA asesor consistorial
Censurat: Prefectura Județului.